

24

frågor och svar om prostitution

PROSTITUTIONSENHETEN
SOCIALTJÄNST- OCH
ARBETSMARKNADSFÖRVALTNINGEN

Inledning

Hur många har dömts för köp av sexuella tjänster? Är alla som säljer sexuella tjänster missbrukare? Har prostitutionen minskat i Stockholm? Säljer ungdomar sexuella tjänster? Dessa och 20 andra frågor hittar du svar på i detta häfte.

Prostitutionsenheten har tagit fram - *24 frågor och svar om prostitution* - för att du i ett och samma häfte ska få kortfattad information om olika prostitutionsfrågor. Häftet bygger på frågor som vi ofta får av studiebesök, journalister eller när vi håller utbildningar. Svaren bygger, om inte annat anges, på enhetens kunskaper om prostitution som förekommer i Stockholm. Häftet är skrivet 2009 av Anna Jutterdal, informationssekreterare på Prostitutionsenheten.

Vad är Prostitutionsenheten?

Prostitutionsenheten är en enhet inom Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholm Stad som arbetar med personer

oavsett kön och sexuell identitet som köper respektive säljer sexuella tjänster. Enheten arbetar uppsökande, erbjuder samtalsstöd och medicinsk rådgivning och informerar/utbildar om prostitution.

Sedan 2004 har enheten haft samtalskontakter med drygt 400 individer. Av dessa är majoriteten kvinnor med prostitutionserfarenheter som främst sålt sexuella tjänster till män. Sju är män med prostitutionserfarenheter som främst sålt sexuella tjänster till män och drygt 20 är män som köpt sexuella tjänster av kvinnor.

Upplägg

De första nio frågorna handlar om sexköpare och sexköpslagen. Frågorna 10-20 handlar om personer som säljer sexuella tjänster. Därefter kommer en fråga om ungdomar säljer sexuella tjänster. De sista tre frågorna 22-24 handlar om människohandel för sexuella ändamål.

1. Vad är prostitution?

Prostitution eller köp av sexuell tjänst som det heter i lagen, är när en person mot ersättning skaffar sig tillfälliga sexuella förbindelser. Ersättningen kan vara i pengar eller att köparen ger något i utbyte exempelvis kläder, husrum eller droger. (6 kap. 11 § brottsbalken)

2. Vilka är det som köper sexuella tjänster?

Det mest förekommande är heterosexuell prostitution där män köper sexuella tjänster av kvinnor. Prostitutionsenheten träffar personer, än så länge bara män, som vill sluta köpa sexuella tjänster. De flesta är i medelåldern, de lever ofta i kärnfamiljer, har arbete och god ekonomi. (Se även: Brå:s Rapport 2008:24, SOU 1995:15)

3. Handlar prostitution bara om män som köper sexuella tjänster av kvinnor?

Nej, men det är framförallt män som köper sexuella tjänster av kvinnor. Det förekommer även att kvinnor köper sexuella tjänster av män, men den formen av prostitution finns det lite kunskap om. Prostitution förekommer också bland hbt-personer (homosexuella, bisexuella och transpersoner) men även den formen av prostitution finns det lite kunskap om.

RFSL, Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande, har fått i uppdrag av regeringen att under 2009 kartlägga omfattningen av och situationen för hbt-personer som säljer och köper sexuella tjänster eller är utsatta för människohandel. Kartläggningen kommer att presenteras under 2010. (Se: Integrations- och jämställdhetsdepartementets pressmeddelande från 25 juni 2009)

4. Betalar köparna bara i pengar?

Både personer som säljer respektive köper sexuella tjänster berättar att pengar är den vanligaste ersättningen. Men det finns även köpare som ger något som ersättning för att få sexuella tjänster. Ersättningen kan till exempel vara erbjudande om sovplats, kläder eller droger.

5. Om man inte köper sexuella tjänster på gatan var köper man då?

Personer som köper sexuella tjänster gör det på olika platser. Det är vanligt att köpa sexuella tjänster inomhus till exempel i lägenheter, hemma hos den som säljer, eller på hotell.

6. Hur många svenskar har köpt sexuella tjänster?

Det är svårt att beräkna omfattningen av prostitution och de uppskattningar som finns om antalet köpare är tyvärr ganska gamla. En undersökning om svenskarnas sexvanor som gavs ut av Folkhälsoinstitutet 1999 visar att drygt 12 procent, av de män som svarade på undersökningen, någon gång köpt sexuella tjänster i Sverige eller utomlands. (Sex i Sverige, om sexualitet i Sverige 1996, (1999) Folkhälsoinstitutet)

I de två senaste statliga prostitutionsutredningarna har man uppskattat att det går 50 manliga köpare på varje kvinna som säljer sexuella tjänster. (SOU 1981:71, SOU 1995:15)

7. Är det olagligt att köpa sexuella tjänster?

Ja, sedan 1 januari 1999 är det i Sverige olagligt att köpa sexuella tjänster. 2005 ändrades lagen och går numera under rubriken: köp av sexuell tjänst, men kallas ofta för sexköpslagen. Lagen innebär bland annat att det är förbjudet att skaffa sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Med ersättning menas när någon köper sexuella tjänster av någon annan för

pengar, eller att en person ger något i utbyte för att få sexuella tjänster. (6 kap. 11 § brottsbalken)

Regeringen har tillsatt en utredare som ska utvärdera lagen ur juridisk synvinkel. Utredningen ska vara klar våren 2010. (Se: Regeringens direktiv 2008:44)

8. Vad kan man få för straff om man köper sexuella tjänster?

Straffskalan är böter eller fängelse i högst sex månader.

9. Hur många har dömts för köp av sexuella tjänster?

Sedan 1999 har 702 personer dömts eller på annat sätt lagförts för köp av sexuell tjänst i Sverige. Sedan 2000 har 202 personer dömts eller på annat sätt lagförts i Stockholms län. (Brottsförebyggande rådet)

10. Vilka är det som säljer sexuella tjänster?

Det mest förekommande är att kvinnor säljer sexuella tjänster till män.

Sedan 2004 har drygt 400 personer med prostitutionserfarenheter gått i samtal på Prostitutionsenheten. De personer som Prostitutionsenheten träffar är främst kvinnor mellan 20 och 65 år som har olika bakgrunder och livserfarenheter. De flesta är uppväxta i Sverige. De har vuxit upp i familjer med såväl hög som låg inkomst. De har prostituerat sig på olika arenor, till exempel på gatan, i lägenheter eller på hotell.

Gemensamt för de som slutat prostituera sig är att de berättar att de mått dåligt av att sälja sexuella tjänster. Många har på något sätt haft det svårt under sin uppväxt. Flera har självska- debeteenden som till exempel att de skär sig eller har ätstörningar. Ungefär hälften har beroendeproblematik som till exempel miss- bruksproblem.

11. Hur många prostituerar sig i Sverige?

Det är svårt att beräkna omfattningen av prostitution. Men i en nordisk forskningsrapport från 2008 uppskattas att 300 personer säljer sexuella tjänster på gatan och att 300 personer annonserar om att de säljer sexuella tjänster på internet. (Prostitution i Norden, (2008) Nordiska Ministerrådet)

Den senaste statliga prostitutionsutredningen från 1995 har uppskattat att 2 500 kvinnor säljer sexuella tjänster till män varje år i Sverige. Av dessa uppskattades antalet kvinnor i gatuprostitutionen till cirka 650. De övriga uppskattade män återfanns i inomhusprostitu- tion till exempel på massageinstitut, i lägen- heter eller på hotell. (SOU 1995:15)

12. Hur många säljer sexuella tjänster i Stockholm?

När det gäller antalet personer som prosti- tuerar sig på Malmskillnadsgatan har Prosti- tutionsenheten goda kunskaper. I över tio år har enheten arbetat uppsökande med perso- ner som säljer sexuella tjänster på gatan och fört statistik över antalet personer. Under 1996 sålde 270 individer sexuella tjänster på gatan. 2008 prostituerade sig 180 individer sig på gatan.

Två undersökningar av webbplatser med annonser av försäljning av sexuella tjänster i Stockholmsområdet, som Prostitutionsenhe- ten genomförde 2005 och 2007, visade att 327 individer återfanns i annonserna. Av dessa var 55 annonser med män som sålde sexuella tjänster till främst kvinnor. Övriga annonser var annonser med kvinnor som sålde sexuella tjänster till män. (Slutrapport från projektet Nätprostitution (2006) Stockholms stad, se även: Kännedom om prostitution 2007, (2008) Socialstyrelsen)

13. Hur många personer med prostitutionserfarenheter har gått i samtalskontakter på Prostitutionsenheten?

Sedan 2004 har drygt 400 personer med prostitutionserfarenheter kommit till Prostitutionsenheten för någon form av samtalsstöd.

14. Är alla som säljer sexuella tjänster drogmissbrukare?

Nej, alla som säljer sexuella tjänster är inte drogmissbrukare. Men det finns de som är det.

15. Prostituerar man sig för att få pengar till droger?

Vissa gör det. Men av de som missbrukar droger finns det även de som berättar att de missbrukar för att stå ut med att prostituera sig.

16. Finns den lyckliga horan?

Prostitutionsenheten har inte träffat någon som berättar att de är lyckliga i prostitutionen. Enhetens erfarenhet är att av de som är aktiva i prostitution så finns det såväl de som tycker att det är okej att sälja sexuella tjänster som

de som mår dåligt och skulle vilja sluta. En mer enhetlig bild ges av dem som slutat sälja sexuella tjänster. De berättar att de mått dåligt såväl fysiskt som psykiskt av att prostituera sig.

17. Är det olagligt att sälja sexuella tjänster?

Nej, i Sverige är det lagligt att sälja sexuella tjänster.

18. Varför är det lagligt att sälja sexuella tjänster när det är olagligt att köpa?

Historiskt sett har kvinnor som sålt sexuella tjänster till män varit de som utsatts för olika former av samhälleliga åtgärder. Bakgrunden till den svenska sexköpslagen är att staten numera vill lägga fokus på efterfrågan, i de allra flesta fall män som köper sexuella tjänster av kvinnor. I propositionen som föreslog en sexköpslag framhölls också jämställdhetskäl. Man menade att för att jämställdhet ska kunna uppnås mellan män och kvinnor krävs att heterosexuell prostitution där främst män köper sexuella tjänster av kvinnor inte förekommer. Förhoppningen med sexköpslagen är att färre ska köpa sexuella tjänster och därmed också minska prostitutionens omfattning. (Regeringens proposition 1997/98:55 och Regeringens skrivelse 2007/08:167)

19. Har prostitutionen minskat i Stockholm sedan sexköpslagen infördes 1999?

Antalet individer som säljer sexuella tjänster på gatan har minskat med cirka 1/3 i Stockholm sedan sexköpslagen infördes 1 januari 1999.

- Under 1996 sålde 270 individer sexuella tjänster på gatan, i genomsnitt 31 individer per kväll.
- Under 2008 sålde 180 individer sexuella tjänster på gatan, i genomsnitt 18 individer per kväll.

(Prostitutionsenhetens egen statistik som bygger på kontinuerligt uppsökande arbete på Malmskillnadsgatan.)

Den prostitution som förekommer inomhus är svårare att uppskatta omfattningen av därför att den är mindre synlig än gatuprostitutionen.

Ett sätt att uppskatta inomhusprostitutionen är att undersöka webbplatser med annonser av försäljning av sexuella tjänster. (Se fråga 12) Men internet var inte så utvecklat på 1990-talet som det är idag. Det innebär att vi inte kan jämföra omfattningen av annonser för försäljning av sexuella tjänster på internet på samma sätt som vi kan med gatuprostitutionen.

20. Är det på grund av sexköpslagen som gatuprostitutionen minskat?

Ingen vet om sexköpslagen bidragit till att gatuprostitutionen minskat. Minskningen av gatuprostitutionen som vi ser i Stockholm sedan i slutet av 1990-talet kan bero på att sexköpslagen haft en avskräckande effekt. Men minskningen kan också bero på den snabba utveckling av mobiltelefoni och internet. En möjlighet är att kontakter mellan köpare och säljare av sexuella tjänster som tidigare togs på gatan numera i högre utsträckning tas via internet och mobiltelefoni.

21. Säljer ungdomar sexuella tjänster?

I en rapport från Ungdomsstyrelsen 2009 presenteras en undersökning om ungdomars attityder till sexuell exponering på internet. I undersökningen deltog 3503 gymnasieungdomar. Ungdomarna som deltog i undersökningen fick bland annat besvara om de någon gång sålt sexuella tjänster. Liksom i tidigare undersökningar uppger fler killar än tjejer att de har sålt sexuella tjänster. 1,7 procent av killarna uppgav att de någon gång sålt sexuella tjänster. Medan 1,2 procent av tjejerna uppgav att de någon gång sålt sexuella tjänster. Den grupp ungdomar som uppger att de sålt sexuella tjänster har i högre utsträckning problem med psykisk ohälsa och flera har erfarenheter av sexuella övergrepp.

Rapporten belyser även hbt-ungdomars utsattethet på nätet. Procentuellt uppger fler hbt-ungdomar än heterosexuella ungdomar att de någon gång sålt sexuella tjänster. 7,2 procent av de hbt-ungdomar som besvarat enkäten uppgav att de någon gång sålt sexuella tjänster. Undersökningen visar att även bland hbt-ungdomar är det fler killar än tjejer som någon gång sålt sexuella tjänster. Vidare visar undersökningen att hbt-ungdomar som sålt sexuella tjänster i högre utsträckning rapporterar om ångest och depression jämfört med hbt-ungdomar som inte har sålt sexuella tjänster. (Se mej Om unga sex och internet (2009) Ungdomsstyrelsen)

En annan undersökning som genomförts av prostitutionsgruppen i Göteborgs stad, som också arbetar med prostitutionsfrågor, visar att av 876 ungdomar, som svarat på en enkätstudie, svarar 80 personer att de någon gång utfört sexuella handlingar mot någon form av ersättning. Detta motsvarar 9,1 procent av studiens samtliga respondenter. (I sexualitetens gränstrakter, (2008) Göteborgs stad)

I Malmö stad arbetar Kompetenscenter Prostitution med prostitutionsfrågor. De har genomfört en studie där man bland annat frågade ungdomar om de blivit erbjudna eller själva erbjudit sexuella tjänster mot betalning via internet. Totalt svarade 406 ungdomar på frågan, varav 326 svarade att de inte fått erbjudande om eller erbjudit sexuella tjänster. 67 angav att de blivit erbjudna sexuella tjänster och 13 svarade att de erbjudit sexuella tjänster mot betalning via internet. (När prostitutionen flyttade in i vardagsrummet, (2007) Malmö stad)

Även Prostitutionsenhetens erfarenheter är att det finns unga som prostituerar sig. Majoriteten av de drygt 400 personer som gått i någon form av samtal på enheten sedan 2004 berättar att de började sälja sexuella tjänster i 13-14 årsåldern.

22. Vad är trafficking?

Trafficking, eller människohandel för sexuella ändamål är i korthet när personer, oftast kvinnor eller flickor, tvingas eller vilseleds till att resa från sina hemländer till främmande länder där de övertalas eller tvingas att prostituera sig. De som organiserar människohandel vet i vilka länder efterfrågan finns och transporterar kvinnor för prostitution till dessa länder. (Se: 4 kap. 1 a § brottsbalken)

Sedan 2002 är människohandel för sexuella ändamål ett brott i Sverige. Människohandelsbrottet omfattar sedan 2004 även människohandel som inte är gränsöverskridande. (Regeringens skrivelse 2007/08:167)

23. Hur många personer transporteras till Sverige i människohandel för sexuella ändamål?

Uppgifter tyder på att mellan 400-600 kvinnor transporteras till Sverige årligen för att utnyttjas i prostitution. Dessa siffror bygger på undersökningar från Rikspolisstyrelsen som genomfördes före 2004. (Se: SOU 2008:41 och RKPs: Rapport 2004:2)

24. Hur många har dömts i Sverige för människohandel?

Sedan 2003 har 12 personer dömts för människohandel. (Brottsförebyggande rådet)

Det är svårt att få en misstänkt gärningsman dömd för människohandel. Bland annat därför att omständigheterna ska vara sådana att offret inte har något annat alternativ än att underkasta sig gärningsmannens vilja. Först då anses det som människohandel. I rättsfall som liknar människohandel kan gärningsmän dömas för koppleri istället för människohandel. (Människohandel en kränkning av mänskliga rättigheter, (2009) UNIFEM Sverige)

Sedan 2003 har 153 personer dömts eller på annat sätt lagförts för koppleri. (Brottsförebyggande rådet)

Koppleri är när någon främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en annan person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. (6 kap. 12 § brottsbalken) Det kan exempelvis handla om att någon aktivt bidrar till att en annan person börjar eller fortsätter med prostitution. Det kan även röra sig om att någon meddelar adresser, upplåter lokaler eller ordna transporter. Eller att någon utnyttjar att en annan person prostituerar sig genom att ta del av intäkterna. (Regeringens proposition 2004/05:45)

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen
Prostitutionsenheten

www.stockholm.se/prostitutionsenheten

08-508 25 501